

**EGZAMIN MATURALNY
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015**

**JĘZYK LITEWSKI
POZIOM ROZSZERZONY**

**PRZYKŁADOWE REALIZACJE ZADAŃ
I SCHEMATY PUNKTOWANIA
(A1, A2, A3, A4)**

GRUDZIEŃ 2014

1 tema: Remdamiesi pateikta ištrauka suformuluokite problemą ir ją panagrinkite. Naudokitės Eugenijaus Žmuidos tezėmis ir apmąstymais bei kitais kultūros tekstais. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 300 žodžių.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. IV. Analiza i interpretacja tekstów kultury.</p>	<p>Zdający: 3.1. sprawnie posługuje się oficjalną odmianą języka narodowego (wymaganie z III etapu kształcenia); 3.1. tworzy dłuższy tekst pisany zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3.2. tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie); 3.4. stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji; 4.7. określa problematykę utworu (wymaganie z III etapu kształcenia); 4.1. R wskazuje związki między różnymi aspektami utworu; 4.8. R rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi;</p>

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej

A	Określenie problemu	B	Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
9	Określenie problemu zgodne z tekstem i pełne	9	Stanowisko adekwatne do tekstu i pełne	2	Brak błędów rzeczowych	6	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	4	Styl stosowny	4	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
6	Określenie problemu zgodne z tekstem, ale niepełne	6	Stanowisko adekwatne do tekstu, ale niepełne			3	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczone zaburzenia spójności	2	Styl częściowo stosowny	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
3	Określenie problemu częściowo zgodne z tekstem	3	Stanowisko częściowo adekwatne do tekstu			0	Jeden błąd lub więcej błędów rzeczowych	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Przykładowa realizacja zadania

Eugenijaus Žmuidos straipsnyje „Kenčianti Madona Vienuolio prozoje” nagrinėjama Antano Vienuolio kūryba. Ypatingą vietą Vienuolio kūryboje užima moterys. Moters tema, pasak autoriaus, yra centrinė rašytojo kūryboje. Straipsnio autorius išskiria tris Vienuolio moterų tipus; tai besiaukojanti moteris, moteris-auka ir kenčianti moteris. Pateiktame straipsnio fragmente daug dėmesio skiriama moters-aukos įvaizdžiui Vienuolio apysakose ir apsakymuose. Moteris-auka, pagal autorių, Vienuolio kūryboje prilyginama kenčiančiai Madonai. Jos kančia siejama su giliausiais žmogiškosios kultūros klodais. Jos kančia niekuo nepateisinama. Šis moterų tipas būdingas ir kitiems XIX amžiaus pabaigos - XX amžiaus pradžios lietuvių prozos kūriniams, pavyzdžiui, Žemaitės apsakymams.

Kaip auka vaizduojama svarbiausio Vienuolio kūrinio „Paskenduolė” pagrindinė herojė Veronika. Veronikos paveikslu autorius vaizduoja tradicinio Lietuvos kaimo idealą. Tai jauna graži, darbšti, linksmo būdo visų mylima neturtinga mergina. Peržengusi tradiciniu supratimu moralinį tabu – pastojusi nebūdama ištekėjusi, Veronika susilaukia žiauraus atsako. Kaimas ją sutrypia ir pražudo. Nekalta, bernelio suvedžiota jauna moteris kūrinyje vaizduojama lyg ikona – sopulingoji Madona, kurios širdis perverta šimtu strėlių.

Kūrinio autorius pats nesmerkia kaimo už Veronikos pražudymą, tik pasinaudodamas meniniu mėnulio įvaizdžiu, ragina, kad pasmerktų ji pati.

Moters-aukos motyvas buvo būdingas XIX a. pabaigos - XX a. pradžios lietuvių literatūrai. Moteris – kaimo tamsumo auka, yra ir Žemaitės apsakymo „Marti” pagrindinė veikėja Katrė. Kaip ir Vienuolio Veronika, Žemaitės Katrė yra linksma, labai darbšti jauna moteris. Vyro šeimos primityvumas, tamsumas, atžagarumas ir abejingumas jos prašymams gyventi geriau, gražiau, sveikiau, ją pražudo. Kaip ir Vienuolio Veronika, Katrė mirdama nesmerkia ją pražudžiusių žmonių, o netgi prašo juos dovanoti jai.

Vienuolio apsakymo „Paskenduolė” pagrindinė veikėja Veronika yra tipinė jo kūrinių moterų atstovė. Tai jauna, graži, kenčianti moteris, tradicinio, kaimo auka. Veronikos ir Žemaitės apsakymo veikėjos Katrės paveikslai yra panašūs. Abi moterys – tamsios visuomenės aukos. Jos buvo darbščios, gabios, turėjo visas galimybes gyventi gerai, gražiai, tačiau aplinka neleido išsiskirti iš kitų, gyventi, elgtis kitaip. Artimųjų ir kaimynų nepakantumas jas tiesiogine prasme pražudė. Ir nors Veronikos mirtis – jos pasirinkimas, o Katrė miršta kitiems nepasirūpinusiems gydytojo pagalba, abi yra panašios aukos. Šių veikėjų paveikslais abu rašytojai atskleidžia tą pačią problemą, kuri buvo aktuali kaime Žemaitės ir Vienuolio gyvenamais laikais.

Poziom wykonania

A. Określenie problemu: 9 pkt – zgodne z tekstem i pełne, odtworzenie problemu oraz sformułowanie i uzasadnienie interpretacji historycznymi uwarunkowaniami złożonego problemu w odpowiednim kontekście.

B. Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu: 9 pkt. – adekwatne do tekstu i pełne, odtworzenie rozwiązania przyjętego przez autora tekstu oraz trafne odwołanie do innego tekstu kultury uzasadniające stanowisko zdającego.

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt – brak błędów rzeczowych.

D. Zamyśl kompozycyjny: 6 pkt – kompozycja funkcjonalna, segmentacja i uporządkowanie tekstu zgodne z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi; wyodrębnione językowo i graficznie części pracy logicznie i konsekwentnie uporządkowane.

E. Spójność lokalna: 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi.

F. Styl tekstu: 4 pkt – stosowny, środki językowe dostosowane do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi i sytuacji, celowo zastosowane konstrukcje składniowe oraz jednostki leksykalne; konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem.

G. Poprawność językowa: 4 pkt – brak błędów.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt – zapis w pełni poprawny.

2 tema. Interpretuokite ir palyginkite pateiktus eilėraščius. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 300 žodžių.

<p>III. Tworzenie wypowiedzi. IV. Analiza i interpretacja tekstów kultury.</p>	<p>Zdający:</p> <p>3.1. sprawnie posługuje się oficjalną odmianą języka narodowego (wymaganie z III etapu kształcenia);</p> <p>3.1. tworzy dłuższy tekst pisany zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;</p> <p>3.2. tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę, dobiera i porządkuje argumenty, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);</p> <p>3.4. stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji;</p> <p>4.7. określa problematykę utworów (wymaganie z III etapu kształcenia);</p> <p>4.5. odczytuje treści symboliczne utworów;</p> <p>4.5. R dostrzega i potrafi komentować estetyczne wartości utworów literackich;</p> <p>4.6. wskazuje zastosowane w utworach językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danych utworów;</p> <p>4.6. R przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich;</p> <p>4.11. rozpoznaje podstawowe motywy oraz ich funkcje w utworach;</p> <p>4.12. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworów (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa-klucze, motto);</p> <p>4.13. wykorzystuje w interpretacji utworów konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;</p>
--	---

Kryteria oceny interpretacji porównawczej

A	Koncepcja porównywania utworów	B	Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
6	Koncepcja niesprzeczna z utworami i spójna	12	Uzasadnienie trafne, pogłębione	2	Brak błędów rzeczowych	6	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	4	Styl stosowny	4	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
4	Koncepcja niesprzeczna z utworami i częściowo spójna	8	Uzasadnienie trafne, ale niepogłębione							2	Styl częściowo stosowny	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
2	Koncepcja częściowo sprzeczna z utworami	4	Uzasadnienie częściowo trafne							3	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczne zaburzenia spójności	2	Liczne błędy rażące
0	Koncepcja sprzeczna z utworami lub brak koncepcji	0	Brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację porównawczą	0	Jeden błąd lub więcej błędów rzeczowych	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 2 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Przykładowa realizacja zadania

Vytautas Mačernis ir Bernardas Brazdžionis – tai du iškiliausi XX amžiaus lietuvių poetai. Jų poezija tvirtai įėjo į lietuvių literatūros kanoną.

Mačernio „Vizijos“ yra septynių dalių ciklas. Jame poetas kelia bendražmogiškus filosofinius klausimus: kokia yra žmogaus gyvenimo prasmė, kas jam teikia ramybės, saugumo jausmą. Jo lyrinis herojus laisvai keliauja laike, grįžta į šviesią, saugią vaikystę, kurios išgyvenimuose ieško atramos. Ją suranda gimtųjų namų, šviesios vaikystės prisiminimuose, tauriosios senolės – jo gynėjos ir globotojos poetiniame paveiksle. Gyvendamas tragiškais Lietuvai laikais, skirtingai nuo savo amžininkų poetų ir rašytojų, Mačernis neaprašo ir nekommentuoja ano meto įvykių, socialinių tiesų.

Viena iš pagrindinių Bernardo Brazdžionio poezijos temų – tėvynės meilė. Savo neoromantinėje poezijoje poetas kuria išsiilgtosios tėvynės paveikslą, kupiną ilgesio, kančios, ragina už ją kovoti, išvaduoti iš pančių, išvaduoti gimtąją kalbą.

Viena iš pagrindinių abiejų poetų kūrybos temų – niūrios dabarties ir romantizuojamos praeities kontrastas (tėviškės, tėvynės kaip prarastojo rojaus motyvai).

Mačernis neteisybės, chaoso pasaulyje ieško nusiramavimo, grožio ir gėrio šaltinių. Tie šaltiniai – tai gimtieji namai, tėviškė, jų šiluma. Brazdžionio eilėraštyje tėvynė, tėviškė – tai prarastasis rojus. Abiejuose eilėraščiuose tėviškė vaizduojama karštą, ramų vasaros vidudienį. Mačernio eilėraštyje iškyla gimtųjų namų kambarys, kuriame už stalo sėdi ir skaito maldaknygę senolė, o mažas berniukas, sėdėdamas supamoje kėdėje, stebi grindyse šviesų kvadratą, kurį pro langą meta saulės spinduliai. Iš laukų jaučiamas karštas „vidudienio kvėpavimas“. Brazdžionio eilėraštyje piešiami tėviškės – lietuviško kaimo idiliški vaizdai: baltos langinės, raudonos vyšnios, baltas avilys, šulinys. Vaizdai persmelkti „vidudienio ramybės“. Abiejuose eilėraščiuose tapomi lyg drobėje statiški vaizdai. Jie pilni šilumos, ramybės, savumo. Mačernio eilėraštyje šią ramybę staiga sutrikdo juodas paukščio šešėlis, kuris išgąsdina vaiką, bet senolė jį guodžia išmintingais žodžiais ir nuramina.

Abu eilėraščiai sukurti meistriškai vartojant menines priemones. Tai metaforos (tavo vasarų tėvynė – tai žemės rojaus atspindys, karšta vasara – sapnų karalaitė), alegorija (paukščio išskėstų sparnų šešėlis – negandų pranašas), palyginimai (kaip rubinai raudonos vyšnios), epitatai (tyroji šulinio vandens gelmė, šviesus sapnas, šviesus džiaugsmas).

Mačernio eilėraštyje iškyla išmintingosios senolės – mažo vaiko globėjos, ramintojos paveikslas. Tai rami, ori moteris, kuri nušluosto mažo berniuko ašaras ir nugena neramias bauginančias mintis, jo gynėja. Brazdžionio eilėraštyje žmogus – tai prašalaitis, pakeleivis,

kuris padeda sukurti tėviškės-gaivintojos įvaizdį. Gamtos vaizdai jo eilėraštyje simboliški: baltos langinės, šulinys, raudonos vyšnios, Dubysa.

Abu eilėraščiai sukurti panašiu metu – XX a. viduryje, II pasaulinio karo metais. Juos siejanti stilistinė priemonė – niūrios dabarties ir šviesios praeities (vaikystės, jaunystės) kontrastas. Praeitis abiem poetams – tai pirmiausia gimtieji namai, tėviškė, ramumas, saugumas, šiluma. Mačerniui ji siejasi su filosofinėmis išvalgomis (gyvenimas skirtas džiaugsmui). Brazdžioniui tėvynė – tai prarastasis rojus. Tėvynės įvaizdžiai jo eilėraštyje (raudonos vyšnios, Dubysa) būdingi lietuvių romantinei poezijai, pavyzdžiui, Maironio kūrybai.

Poziom wykonania

A. Koncepcja porównywania utworów: 6 pkt – niesprzeczna i spójna, znajduje potwierdzenia w obu tekstach; porównywane obszary są dla tekstów trafne i istotne; wypowiedź w wystarczający sposób dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej obejmuje i łączy w całość sensory obu utworów.

B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej: 12 pkt – trafne i pogłębione, zawiera wyłącznie powiązane z tekstami argumenty, które wynikają ze sfunkcjonalizowanej analizy; jest osadzone nie tylko w tekstach, ale także w potwierdzonych tekstami i przyjętą koncepcją porównywania utworów kontekstach.

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 6 pkt – kompozycja funkcjonalna, segmentacja i uporządkowanie tekstu zgodne z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi; wyodrębnione językowo i graficznie części pracy logicznie i konsekwentnie uporządkowane.

E. Spójność lokalna pełna: 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi.

F. Styl tekstu stosowny: 4 pkt – środki językowe dostosowane do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi i sytuacji, celowo zastosowane różnorodne konstrukcje składniowe, bogate słownictwo; konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem.

G. Poprawność językowa: 4 pkt – brak błędów.

H. Poprawność zapisu: 4 pkt – zapis w pełni poprawny.